בסוד שיח

שאול שיר

ימי אלול

שלום פישר הוא הידקן של עופרה היהודע ומשכיל לשלב מעשי חסד גם בין ארגזי הידקות. בראשית השבוע, בליל־שבת, הגיע תחרי לומר דברי־תורה אחרי שירת "לכה דודי". הוא ניגש ל"סטנדר", פתח ואמר "אלול" ונזקף לאחנותא בת רקה, כדי להתעשת מהתרגשות שהמלה הזאת חוללה בנשמתו.

כך זה בעולם התורה, בעולם הישיבות. רק אמרת "אלול" וכל אווירה של שמץ קלות־דעת או שיגרה, מפנה מקומה לרי־צינות ולמשוש בנכיבה העמוקים של הנפש. אצל החסידים האמיתיים מתוך שמחה ואצל ה"ליטאים" מתוך מרירות מסויימת הקרוצה לדיבאון.

בי"ד אלול, שלושים יום קודם חג הסוכות, יש להתחיל ול־דדוש בהלכות החג, שעניינן ספוק צרכיו של כל הנזקק להם, ומי בעם־ישראל גומל־חסדים־טובים. וכבר דרשו הדרשנים, כי באלול תשרי יש להרבות בשמחה, ובמיוחד כאשר "המלך בש־דה" ואתנו כדויה ופניה לכל מלת סנגוריה על בני עמו.

וסיפורי החסד הם בשפע רב, מעבר למוסרות והעמותות המוכרים לנו שהם בבחינת "חמידים כסדרם".

וכך שמעתי על יפה פורת ירושלמית מעמותת "יד בתיה לכלה". סיפור העמותה התחיל בעקבות מתה הטראגי בא־רה"ב של צעירה בתאונת־דרכים, 9 תרשים אחרי חתונתה. רח"ל! הכספים הגיעו מהדיה והם יועדו לסייע לכלות חסרות אמצעים בסידור ראשוני. לאמור: מצעים, שמיכות וכרים, לב־נים וכלי־בית בסיסיים. גב' פורת וחבורתיה קבעו קריטריונים ראויים עבור המשפחות הפונות לסיוע העמותה. מספר נכבד ביותר של חתנים וכלות נעזרו על־ידי מפעל החסד הזה.

גב' פורת הקימה ליד "יד בתיה לכלה" גמ"ח לזפר אמה וב־רדיה מנוסע ע"ה) והיא קראה לו "גמ"ח לרברים שמחים". כרזות לברית מילה ופידיון הבן, ברכונים, גביעים ועששיות ללילוי חתנים וכלות אל החנוכה.

וישנו אברהם קרזיזר, רואה־חשבון במקצועו. קרזיזר מניי על כמה אולמי־שמחות בירושלים, והללו מספקים לו את כל עודפי המנות שלא היה להם דורש. מסתו של קרזיזר אורז את מנות המזון והוא מעבירן הישר לבתי הנזקקים.

ומי אינו מכיר בשוק מחנה יהודה את שוקי (יהושע) קרליץ בסוף היום הוא אוסף את כל מה שנשאר על הדוכנים וראוי למאכל, וחבילות של עודפי השוק מגיעות מדי מאוד לכתר־ת הנכונה.

לפני כשנה חצי פירסמה יפה גולדשטיין ב"הצופה" על גלס שבנבעת שאול. השניים רצוות המתנדבים שלהם ממשי־כים לעשות חיל במעשי חסד ואינם שוקטים על השמרים. עתה נשואות עיניהם לקריית מנחם המשופעת במשפחות נצ־רכות. במקום ייפתח בית תמחיי שיספק לכל דורש ארוחה חמה בשעות הצהריים, חמישה ימים בשבוע. אלי ברד מבקש לציין את המעורבות של ציבור חילוני בפעילות השוטפת של העמותה.

ובתוכנו מהלך י.ל. שמזכיר לי את יוסף י. יוסף י.: הסביר לי פעם, כי כל אחד, גם אם הוא בעל לב של אבן, מבין, כי יש לעזור ליתומים ואלמנות שסבתם לא יהיה חעל. אבל סיפור אחד מאשר מרובי בצדקים המאחד מיחודים של אותה אלמנה או גרושה סכנה. כמו שיניים תותבות, משקפיים תרשות, וחי־דוש בגריה הבלויים. "בשביל זה אני קיים ואל תבוא אלי בשום עניין אחר" – אמר לי.

י.ל. בא לאותם מקומות שכולם בורחים מהם. משפחה שנ־רפקה בשוק האפור ושוקלת להתאבד, מפרנס שחרב עליו עו־למו ומאחריו ים של חובות או נכה קשה שהכל כבר התעיי־פו מלעסוק בפתרון גלי צרותיה.

את י.ל. כולם מכירים במשפחת הציונות הרתית אבל רק בודדים ממש יודעים, כי מעבר לקישקושי הפוליטיקה שלו מסתתרים מעשי חסד מדהימים ממש.

ימי אלול. שעתם המאירה של מעשים כאלה, להפוך בזכר תם של צאצאי האבות המצפים ברמעות, שתכלה שנה וקללו־תיה ותחל שנה וברכותיה.

תלמיד חכם נסתר

קרוב לעשרים שנה עברתי במחיצתו של אלתר ולנר. כמנהל "הצופה" הוא קיבל אותי לעבודה על־כך דרוש היה אומץ רב) ובמלחמת ששת הימים אי־פשר לי לגלוש מעבודה במינהלה לשולחן המערכת.

זה היה תלוי בו יותר מאשר בכל אחר אחר בב־ניין "הצופה".

ולנר היה גם חבר המערכת בתפקידו כסחב צבאי במשך שנים רבות, וכך שעות העבודה שלו לעתים קרובות היו עד סמוך לחצות לילה עם הס־קות קצרות. בשני תפקידיו קיימנו שיחות לרוב, שכן, או כתב צבאי היה הלה של כל מערכת פתוח, שהתעודע לסרחות לא מעטים ידע את מה שהצנזו־רה ביקשה להסתיר. בהכרת קרובה שכזאת קשה לו לאדם להסתיר את טבעו ואת אופיו. ואם הייתי מבקש לסכם לעצמי את האיש, הייתי כותב: אציל־נפש.

בכל אותן שנות הכרות, לא החלפתי אתו מלה תרנית אחת. למיטב זכרוני. להוציא אולי כמה מלים על הסידות אלכסנדר. בפגישות עוברים ערב ראש השנה, לא הוא היה האיש שאמר דבר־תורה. בהמסגר 66 כל כולו היה מסידות־נפש להמשך קיר־מו של "הצופה".

והנה ביום־כהיר אחד לפני כחודשיים, יוצא לאור ספר תורני עב כרך "אורות חיים" – אסופת מאמ־רים במקרא, תלמוד ומסורת־ישראל, פרי עטו של אלתר ולנר. חיבורים שחוברו ליום הזכרון של אביו רבי חיים יצחק ולנר ז"ל, שתורתו היתה אומנותו באמת, והרשמיו ב"סיומים" של מסכתות לעילוי נשמתו.

עברתי בעיון על "סיום" אחר: "נויר היה שמואל", והופתעתי מהפן התורני היסודי והישיסתי שלו אלתר ולנר, שאותו הסתיר מכל עובריו, כאותם צדיקים נסתרים שעשו רועשים הכל שעבודת ה' שלהם תשמר בינם לבין קונם.

ומכאן אנו מצטרפים לברכתו של רב קהילת "אחוד שיבת ציון" חבר הרבנות הראשית, תל־אביב, הרב בן־ציון נשר שליט"א בשעה הספר "אר־רות חיים": "כה יתן ה' וכה יוסיף באורך ימים ושי־נות חיים בבריות גופא והנאה מעליא להגיה ברכה לפני רבנן תלמידיהון מהנך מילי מעלייתא".

"מצד חושך הגלות"

אתמול, יום ה, ח"י אלול, חל יום הולדתם של רבי ישראל בעל־שם־טוב (הבעש"ט) ושל מייסד תנועת חב"ד, רבי שניאור זלמן מליאדי המכונה "הא־רמ"ד הזקן" – שניהם זי"ע. רוב הסיפורים על שני האישים הללו ממחזורים יתר על המידה ונדיר למדי משהו שיש בו להדגיש את הנפש. אשר־על־כן בי־מים אלה של "ימים חושך" מצאתי לנכון לצטט קטע מדבריו של הרבי מליר באודיטס זי"ע מח"י אלול התשמ"א בעיצומה של התחוועדות ב"770" לציון יום ההולדת של השניים, שהקימו את־תנועת החסידות ועיצבו את דרכה.

וכך אמר הרבי:

"מובן בפשטות שאין ביכולת אף אחד לפגוע בקשר שבין בני־ישראל לא־רץ־ישראל, כי ארץ ישראל שייכת לכל אחד ואחד מבני ישראל בתור יחיד, ועל אחת כמה וכמה כאשר מתאספים כמה וכמה שבני־ישראל. וכאשר יבוא מישהו וינסה לעשות "מסחר" (בארץ־ישראל – ש.ב) בחשבון שכדאי לעשות באופן כך וכו', הנה גם כאשר כותבים וחזדמנים ומפרסמים בכל העולם כולו – אין זה פוגע שום שינוי מאחד שאין זה שייך אליו. ארץ־ישראל שייכת לעם־ישראל "ברצונו נשלה מהם ונתנה לנו", לכל אחד ואחד מבני־ישראל בתור יחיד. ולכן, אין ביכולת אף אחד לעשות "מסחר" עם ארץ־ישראל, כי על־פי "תורת־אמת" א־אפשר לעשות "מסחר" בדבר ששייך לזולת. "ומובן בפשטות שכאשר יבוא מישהו וינסה שמפני ה"צדק" וה"יושר" רוצה הוא לקחת את הגולה שהקב"ה נתן לבני־ישראל ולתת אותה לאנשי־יהודים, הרי מובן מהי מידת ה"יושר" שבזה ואיזה קיום יהיה לעניין זה.

"אין הכוונה לפגוע בכבודו של מישהו כו', רק להדגיש שהמחשבה שצדי־כים להתפעל מדעיים ולזוזו להם כו', הרי זה רק מצד חושך הגלות, והיות שהוא נמצא בגלות, לכן נרמה לו שצריכים לקנות חלק מארץ־ישראל ששייך לבני־ישראל ולתת אותה לאנשי יהודים; ומה גם שהוא אינו בעל־בית על זה.

"וכל אריכות הדיבור בזה היא למותר, כי "תורת־אמת" הבטיחה, שאף־על־פי ש"רבות מחשבות בלב איש" (מבצ הארם הוא שלכתחילה חושב באופן מסויים, תיכף ומיד הוא חושב מחשבה הפכית כו') אף־על־פי־כן "עצת ה' היא תקום", ודבר אלוקינו יקום לעד.

"אמנם ניתנה לו (לארם – ש.ב) הבחירה שיוכל לבלבל את עצמו עם רי־בוי מחשבות, אבל אף־על־פי־כן אין זה נוגע לפועל, כי "עצת ה' היא תקום". "ומה שעודכים אפיסות ומסכסים עצות כו' – הנה "עוצו עצה ותופר דברו דברו ולא יקום כי עמנו אל" עד כאן.

תחליף לזהב

בי' אלול חל יום הזיכרון של רבי פנחס מקאריץ (בן אברהם אבא) זי"ע. היה תלמיד־חבר להבעש"ט והבעש"ט הפליא לשבחו ואמר עליו כי הוא "בי־דול בעניקים, שבכל שיחותיו הסתיר סודות נוראים ודיון ואודיותא". אלפים נסעו ל"חצרו" להתברך ממנו ואמנם פעל ישועות באתר מקומא. אמו היתה נכדתם של "בעל הטורים", ר"ש והראב"ן.

ומסופר בשמו של רבי פנחס, "שאדה מביא רפואה לבעל הבית". והרמז, שמלת אדה היא ראשי תיבות: אור ח'. לאמור: ברכת "רפאנו ה' ונרפא" שב־תפילת "שמונה עשרה" היא הרי השמינית. גם כ"לאל ברוך נעימות יתנו" השבח בשמיני הוא "ברוא רפואות".

אביו של רבי פנחס מקוריץ, רבי אברהם, שלח ירו בממחר. וקבלה קיבל על עצמו מיד כשהוחל להתעסק בממחר, שלא לשוחה בשום אופן בעניני חר־דות בעניקים, שבכל שיחותיו הסתיר סודות נוראים ודיון ואודיותא. אלפים נסעו ל"חצרו" להתברך ממנו ואמנם פעל ישועות באתר מקומא. אמו היתה נכדתם של "בעל הטורים", ר"ש והראב"ן.

ומסופר בשמו של רבי פנחס, "שאדה מביא רפואה לבעל הבית". והרמז, שמלת אדה היא ראשי תיבות: אור ח'. לאמור: ברכת "רפאנו ה' ונרפא" שב־תפילת "שמונה עשרה" היא הרי השמינית. גם כ"לאל ברוך נעימות יתנו" השבח בשמיני הוא "ברוא רפואות".

אביו של רבי פנחס מקוריץ, רבי אברהם, שלח ירו בממחר. וקבלה קיבל על עצמו מיד כשהוחל להתעסק בממחר, שלא לשוחה בשום אופן בעניני חר־דות בעניקים, שבכל שיחותיו הסתיר סודות נוראים ודיון ואודיותא. אלפים נסעו ל"חצרו" להתברך ממנו ואמנם פעל ישועות באתר מקומא. אמו היתה נכדתם של "בעל הטורים", ר"ש והראב"ן.

ומסופר בשמו של רבי פנחס, "שאדה מביא רפואה לבעל הבית". והרמז, שמלת אדה היא ראשי תיבות: אור ח'. לאמור: ברכת "רפאנו ה' ונרפא" שב־תפילת "שמונה עשרה" היא הרי השמינית. גם כ"לאל ברוך נעימות יתנו" השבח בשמיני הוא "ברוא רפואות".

אביו של רבי פנחס מקוריץ, רבי אברהם, שלח ירו בממחר. וקבלה קיבל על עצמו מיד כשהוחל להתעסק בממחר, שלא לשוחה בשום אופן בעניני חר־דות בעניקים, שבכל שיחותיו הסתיר סודות נוראים ודיון ואודיותא. אלפים נסעו ל"חצרו" להתברך ממנו ואמנם פעל ישועות באתר מקומא. אמו היתה נכדתם של "בעל הטורים", ר"ש והראב"ן.

ומסופר בשמו של רבי פנחס, "שאדה מביא רפואה לבעל הבית". והרמז, שמלת אדה היא ראשי תיבות: אור ח'. לאמור: ברכת "רפאנו ה' ונרפא" שב־תפילת "שמונה עשרה" היא הרי השמינית. גם כ"לאל ברוך נעימות יתנו" השבח בשמיני הוא "ברוא רפואות".

אביו של רבי פנחס מקוריץ, רבי אברהם, שלח ירו בממחר. וקבלה קיבל על עצמו מיד כשהוחל להתעסק בממחר, שלא לשוחה בשום אופן בעניני חר־דות בעניקים, שבכל שיחותיו הסתיר סודות נוראים ודיון ואודיותא. אלפים נסעו ל"חצרו" להתברך ממנו ואמנם פעל ישועות באתר מקומא. אמו היתה נכדתם של "בעל הטורים", ר"ש והראב"ן.

ומסופר בשמו של רבי פנחס, "שאדה מביא רפואה לבעל הבית". והרמז, שמלת אדה היא ראשי תיבות: אור ח'. לאמור: ברכת "רפאנו ה' ונרפא" שב־תפילת "שמונה עשרה" היא הרי השמינית. גם כ"לאל ברוך נעימות יתנו" השבח בשמיני הוא "ברוא רפואות".

בשנת תק"ל פרצה מגיפת דבר בעיר קוריץ והפילה חללים רבים. ברח רבי פנחס מהעיר ויצא עם בני משפחתו ליערות. משהגיע החדוף לא ידע להיכן לפנות, שכן, כל העיים והעיירות חסמו כניסתם של תושבי אותם המקומות שנמצאו מהמגיפה. בלילה הלילות חלם רבי יעקב, רב העיר המסורה ליער שבו התמקם רבי פנחס, שיש קפידא גדולה בשמים על כך שלא מכניסים את רבי פנחס לעיר. בבוקר מיהר רבי יעקב וסיפר על חלומו לבאי העיר וביקשם שר־מהרו ליער המסוך ויזמינו את רבי פנחס ומשפחתו להתארח באכסניית העיר. עשו נכברי העיר כרברו והביאו את הצדיק אחר כבוד העירה. הלך מאוריהו ורויח לראש העיר, כי בעיר מתארח יהודי שברח מאות העיירות שנסגרו בר־אש העיר רתח מכעס וביקש להביא בפניו את רב העיר, שעמד מאחרי הכנסת האורחים הזאת. שאל אותו ראש העיר: מה ראשית לעשות כדבר הזה ולסכן את כל תושבי העיר, שרוי מרובר במחלה מרבקת? השיב הרב: רע לך שרבי פנחס הינו איש קרוש מלאך אלוקים ואני מבטיחך שלא יארע שום נזק למי מתושבי העיר בכל תקופת שהותו של הצדיק כאן, והריני מוכן אפילו להתחייב בפניך על כך בחתימה כרת וכרין. לקח ראש העיר נייר חלק וכר־קש את חתימתו של רב העיר. רבי יעקב מצדו ביקש גם את חתימתו של הצ־דיק מקוריץ. ואמנם במשך כל אותו חודף לא נפטר שום אדם בעיר האות ולא הפילה אשה פרי בטנה.

עורכת המוסף: נעמי גולן